

I sommer ser Klassekampen nærmere på håndverket i kunsten.

HÅNDENS OG ÅNDENS ARBEIDERE

Fem på strak arm

- **Hvor viktig er håndverket for din kunst?**
– Det er som skjelettet. Uten selv å kunne forme og lage med hendene mine, ville skulpturene mine ikke ha stått oppreist.
- **Hvordan er den gode arbeidsdagen?**
– En full dag på verkstedet uten telefoner og annet «kontorarbeid». Og gjerne avsluttet med et fullt langbord av venner og god mat.

- **Hva inspirerer deg?**
– Tvedydighet. Overganger. Materialisering av noe abstrakt.
- **Er det noe du strever etter å bli bedre til?**
– Å se klarere.
- **Hvordan mener du det står til med håndverket i kunsten i dag?**
– Mye kunst i dag benytter ikke håndverk. Men noe

Julia Vance pendler mellom Skjeberg i Østfold og Pietrasanta i Italia

Kunst som er sk

Når man jobber i stein, er det ikke rom for å angre. – Jeg liker det fatalistiske med at «sånn blir det», sier bildehoggeren Julia Vance.

FAKTA

Julia Vance:

- Norsk-amerikansk illustratør, kalligraf og bildehogger (f. 1968).
- Utdannet innen grafikk og grafisk design.
- Har siden 2006 arbeidet med bokstav- og skriftskulpturer i marmor og granitt, vekselvis i Pietrasanta i Italia og Skjeberg i Østfold.
- Har hatt flere store utsmykningsoppdrag, og skulpturene er kjøpt inn av blant andre Oslo kommune og Norges Bank samt private samlere i Norge, Belgia, England og USA.

– Jeg liker det fatalistiske med at «sånn blir det».

Skriver i stein

Siden tidlig på 2000-tallet har Vance formet stadig større steinblokker til smidige skulpturer. 20. mai ble marmorskulpturen «HOLD» på fire tonn avduket i Holland Park i London, på invitasjon fra Royal British Society of Sculptors.

Skulpturen består av de fire bokstavene i ordet «hold», som til sammen blir et rom stort nok til å krype inn i.

Kunstneren har tatt bakgrunnen fra kalligrafi med inn i marmorskulpturene sine, og hun bearbeider den harde, italienske steinen til skriftskulpturer som spiller på alle ordets ulike betydninger.

– Jeg har alltid vært fascinert av bokstavformene. Samtidig synes jeg det er så enormt mye input og ord overalt. Jeg forsøker å forkorte ned store temaer til ett ord.

Bare stein er hardt nok til å få frem de presise formene hun vil ha, synes hun.

Det andre paradiset

Et halvt år tok det å få «HOLD» ut av en marmorblokk på 7,5 tonn. Store deler av jobben ble gjort i Julia Vances «andre paradiset»: Studio Sem, et verksted i billedhuggermekkaet Pietrasanta i Nord-Italia.

Der jobber kunstnere fra hele verden med marmoren fra Carrara-bruddene rett i nærheten, som har forsynt bil-

PÅ JOBB: Julia Vances i leskuret sitt på Johansen Monumenthuggeri i Skjeberg i Østfold.

ledhuggere med lysende hvit stein i to tusen år. Pantheon i Roma, Michelangelos statuer, og Operaen i Oslo er alle laget i Carrara-marmor.

Som renessansemenneskene gjør også Julia Vance jobben selv: En idé blir til en liten modell, som så forstørres med passer og millimeterpresisjon.

– I starten sager jeg av store kakestykker med en stor vinkelsliper, som jeg så slår av med en slegge. Og så kommer jeg gradvis mer og mer inn til den presise formen. Det er et hierarki: Jeg begynner med det største grovmaterialet og jobber meg innover med ham-

mer og meisel til jeg til slutt står der med en liten rasp, før den siste pussingen, forklarer Vance.

Hun kjenner skulpturen «dirre» når den er ferdig, mener hun. Akkompagnert av dirring i ryggen hennes, etter utallige timer i kronglete arbeidsstillinger.

– Da jeg jobbet med «HOLD»-skulpturen, holdt jeg en tung vinkelsliper på strak arm inn i skulpturen og presset oppover for å kutte i taket. Det kan vel ikke bli en verre arbeidsstilling enn det. Alternativet var å gå inni skulpturen og ligge der og

jobbe. Men hvis vinkelsliperen da glipper, er jeg fanget inni et steinrom med en snurrende vinkelsliper, og det er farligere enn litt vond rygg, konkluderer Vance.

Gjøre jobben selv

Apropos vinkelsliperer: Julia Vance har sju av dem, i tillegg til en svær samling med meisler – noen av dem spesialsveiset for å komme på innsiden av de snirklete skulpturene hennes.

I dag setter mange kunstnere bort jobben til håndverkere i Øst-Europa eller Kina. Billedhoggerjobben er fysisk

KUNST

Av Mathilde Becker Aarseth (tekst) og Tom Henning Bratlie (foto)

Billedhogger Julia Vance freser løs med en vinkelsliper på en stort stykke alabast så steinstøvet står til alle kanter. Blikket er konsentrert bak støvete vernebriller og ansiktsmaske.

På Johansen Monumenthuggeri i Skjeberg i Østfold, som Julia Vance kaller «sitt første paradiset», kan hun stå bøyd over sitt neste kunstverk i flere måneder. Bare et leskur beskytter mot været, dobbelt hørselvern beskytter mot døvhets, og doble ullsokker mot kulden vårdagen vi møter henne.

– Noen mister delvis blod-sirkulasjonen i fingrene på grunn av vibrasjonen fra verktøyet, sier hun mens hun begynner på det som skal bli et indre landskap inne i alabastblokken.

De støvete hendene holder fast rundt meisel og et trykkluftsdrevet hammerhode som gjør grovarbeidet enklere. Her er det ikke rom for å angre: Å være steinhogger er å jobbe *subtraktivt*.

– Det er noe utrolig vakkert med steinmateriale: Du kan bare jobbe i én rekkefølge, du kan bare ta bort steinmasse, og så må du forholde deg til det som er igjen. Hvis et område virker for spinkelt, kan du eventuelt fjerne mer der hvor det er kraftig. Det krever armmuskler og tankekraft samtidig, sier Vance.

Hun børster støvet av hendene.

Viktigste redskaper

- Meisel, selvsagt.
- Lufthammer, en hammer drevet av trykkluft som gjør grovhoggingen enklere.
- Blyant, for å tegne opp konturene av skulpturen.

kunst kan derimot ikke bli til uten håndverk. En skulptur i stein må nødvendigvis hogges! Og for å kunne forme steinen må jeg både kunne mestre materialet og verktøyene. Dette er en erfaringsbasert kunnskap du ikke kan ta som brevkurs.

I JURYEN: Pål Sverre Hagen.

Ny norsk filmpris

FILM

Av Guri Kulås

Nordens største film- og kinoselskap, Nordisk Film, etablerer en ny norsk filmpris.

Ifølge en pressemelding fra selskapet blir Nordisk Film-prisen med sine 100.000 kroner norsk filmbransjes største talentpris.

Prisen skal gå til «et innovativt talent bak kamera, som hever kvaliteten og er med på å videreutvikle norsk film», og vil bli delt ut første gang den 17. desember i år.

Vinneren skal velges av en jury bestående av produsent Aage Aaberge fra Nordisk Film Produksjon («Kon-Tiki»), regissør Nils Gaup, som snart er aktuell med «Birkebeinerne», manusforfatter Lars Gudmestad («Hodejegerne»), skuespiller Pål Sverre Hagen («Kon-Tiki») og programdirektør Christin Berg fra Nordisk Film Kino i Oslo.

– Vi elsker film og vil gjerne være med på å løfte norsk kultur og bygge norsk film fremover, sier juryleder Jannicke Haugen.

Prisen deles ut med støtte fra Nordisk Film Fonden, en del av Egmont Fonden. Siden 1996 har Nordisk Film Fonden delt ut en tilsvarende pris i Danmark.

guri.kulaas@klassekampen.no

for å hogge skulpturene sine ut av steinblokkene:

Krevet i stein

STARTEN: Denne alabastklumpen skal bli til en av Julia Vances skulpturer – med et kikkhull inn i et indre landskap.

for å få det til å se så enkelt ut på slutten, sier Vance.

Grenseløst

Årene fram til å bli en anerkjent bildehogger er lange.

– Jeg har jobbet med stein i over 20 år, og først nå føler jeg meg trygg på at jeg har kontroll over materialet. Verktøy er ingen hindring lenger, og ingenting er for stort og skremmende – det tar bare lengre tid. Du har en idé, og så kan du dra den helt dit du vil uten noen hindringer. Det er grenseløst.

Rundt Johansen Monumenthuggeri er bergene fulle av helleristninger fra bronsealderen. I Pietrasanta holder Vance og kollegene i live teknikker som har gått i arv fra de gamle romerne. Vance er redd for at håndverket skal forsvinne.

– Ja, jeg har ikke oppfunnet kruttet på noen måte, jeg bygger videre på det andre har skapt før meg. Det er fare for at kunnskapen om et materiale forringes. Formene blir forenklet fordi de som jobber med materialet kan mindre og mindre om mulighetene som ligger i det, sier kunstneren, som mener det er et samfunnsansvar å videreføre også smale uttrykksformer.

– Ellers har vi ikke lenger bredde innenfor kunstuttrykkene. Men kanskje det blir kunstnerens jobb, frivillig eller ufrivillig, å ta vare på håndverkstradisjonen?

mathildea@klassekampen.no

LONDON: Marmorskulpturen «HOLD (expr. # 2)» i Holland Park.

tung, kostbar, tidkrevende, støvete, og kald.

– Det er en vurdering av hvor viktig pris og hurtighet er, og hva man skal lage. For min del er det viktig å gjøre hoggingen selv. Ellers hadde jeg ikke visst hvilke muligheter som ligger i materialet som jeg kan benytte i neste skulptur. Dessuten liker jeg å lage selv, sier Vance.

Familiebedriften Johansen Monumenthuggeri ligger klemte mellom grønne åkre og steinhauger fra et pukkverk ved siden av. Stedet er et av de siste i sitt slag i Norge, hit kommer kunstnere fra hele

landet for å jobbe og lære.

Her kan man jobbe hele døgnet hvis man vil. Og det vil Julia Vance ofte: Hun kan overnatte i huset her en hel sommer når hun er midt i en skulptur.

– Det er en pussig følelse når et så langt arbeid er ferdig. All den jobbingen som på en måte ikke synes, er gått inn i å lage noe som ser forholdsvis enkelt ut. Jeg tenker på ballettdansere som ser så grasiøse ut på scenen. Å stå på tåspisso i en halvtime i strekk ser ut som *piece of cake*. Men du vet jo at de har øvd hver dag siden de var fire

«og de skal smi sine sverd om til hakker»

– nye tredimensjonale fortellinger

SERINA ERFJORD | KNUT HENRIK HENRIKSEN
EDVINE LARSEN | LARS MONRAD VAAGE
MAGNHILD ØEN NORDAHL | NILS AAS

kurator Erlend Hammer

30. mai – 13. september 2015

NILS AAS KUNSTVERKSTED
www.nils-aas-kunstverksted.no

KULTURRÅDET
Arts Council
Norway

SpareBank
SMN